ANALYSE AF PORTRÆT

Maleri af V. Hammershøi, (1864-1916). Portræt af Maleren P. H. Christian Zahrtmann 1889-90. Statens Museum.

FORM:

Vilhelm Hammershøis arbejdsmetode i maleriet foregår i tæt forbindelse med tegnekunsten på grund af den relativt stramme tegning og de dæmpede farver. Farverne er reduceret til gråtoner af varme og kolde nuancer med indslag af renere farve - en kontrast der animerer de grå nuancer i dette her tilfælde den sorte farve. Paletten består af: Sort og Hvidt og formentlig Siena Naturel, Umbra Naturel grønlig og Jernoxidrødt.

Malerbunden er hvid og udover den hvide grundering har W. Hammershøi farvetegnet baggrund og ansigtet med jordfarven Umbra Naturel grønlig med en slags laverings teknik.

Efter laveringen med lys og skygge vil bundfarven indgå et gråtonespil mellem varme og kølige farvetoner.

De rene kulører findes kun i form af sort og et par strøg på venstre skuldre af Siena Naturel. Det primære er farvens valør (lys-/mørke forhold) og valørens forskellige temperaturer (farvestik) der dominerer maleriet.

Passagen (overgangen) foregår i den belyste side mellem ansigtets lyse del og baggrund - bemærk at profillinjen i lys siden mod baggrunden ikke lukker ansigtets figur så virkningen af det atmosfæriske lys forsvinder.

Desuden foregår passagen i ansigtet mellem den beskyggede del og den lyse del af ansigtet.

Ser vi på den øverste del af hovedet, er der næsten fuld passage til baggrunden, adskillelse foregår i kontrasten i temperaturen mellem varmt/koldt. På den lyse side af hovedet, er baggrund og hoved adskilt af en lidt mørkere farvetone der repræsenterer personens hår og skæg.

I skyggesiden flyder ansigtstrækkene næsten sammen i fuld passage. Der er kun en minimal varm kold kontrast mellem skægget og kinden og halsen i skyggesiden

Skægget markeres noget mørkere i lys siden langs kæben, især mod halsen. Halsen er af en noget varmere valør i forhold til ansigt og baggrund.

På panden over øjenbrynets øverste del danner det kølige højlys flere passager i en skala til fx hage og pande. Ved øret i lys siden ser vi, at en varm, lys rød adskiller øret fra baggrundens kølige grøngrå (Umbra Grønlig blandet med hvidt). Højlyset opfattes som køligt i forhold til baggrunden indtil øjet fanger skjortekraven. Den stærkeste kontrast er skjortekraven og vesten samt skyggesiden af ansigtet mod baggrunden. Skjortekraven opfattes som lys og kold på baggrund af den sorte vest og den varme hals, den animeres frem i henhold til loven om simultankontrast (samtidig kontrast).

Vilhelm Hammershøi danner et gråtonefarvespil af fine valører det vil sige svage kulører og lys/mørke skift. Netop som man tror at have opdaget og fastlagt en farvetone med dens temperatur, skifter opfattelsen af farvetonens varm/kold værdi. Farvetonen forandres fordi den påvirkes og kommer til at stå i en ny relation til en af de andre farvetoner.

Eksempelvis: Det venstre øre, der ligger i lys siden kan opfattes som et fint, varmt rosa øre, når man oplever det i forhold til den sorte, kølige vest og skjortekrave. Det samme øre virker koldt, rødviolet, når det ses i relation til den varmere hals.

Det er bundens valør, der ses som skygge i den belyste side omkring venstre øje. Det er en klassisk malermetode, at man ikke anvender farver, med hvidt i skyggerne, man lukker kun af til malerbunden mere eller mindre i lyset især i højlyset

W. Hammershøi overholder konsekvent den klassiske regel om, at en relativ stram tegning overtages af maleriets lys/tone-forhold samt valørmaleriets varm/kold og lys/mørke-værdier frem for farvens kulørværdier. Bemærk i øvrigt penselskriften.

INDHOLD

Portræt af intelligent, passioneret kunstmaler med temperament og en markant værdighed.